

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA PARAMOS ŽEMĖS ŪKIUI ORGANIZAVIMAS

2009 m. gegužės 7 d. Nr. VA-P-10-17-7
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 1-ojo audito departamento direktorės Vitos Jurkevičienės
2008-08-01 pavedimą Nr. P-10-17

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Virginija Paunksnienė (grupės vadovė)
Darius Tartėnas
Jolita Pašukonienė

Auditas pradėtas 2008-09-02
Auditas baigtas 2008-05-07

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrolė.lt

TURINYS

Santrauka	3
Ižanga	4
Audito apimtis ir procesas	5
Audito rezultatai	7
1. Valstybės pagalbos planavimas	7
2. Paramos administravimas	13
2.1. Pagalba biodyzelino ir bioetanolio gamybos plėtojimui	14
2.2. Pagalba perkant naudotą įrangą linų sektoriuje	18
2.3. Dalies palūkanų ir draudimo įmokų kompensavimas	20
3. Rezultatų vertinimas (stebėseną)	25
Išvados ir rekomendacijos	29
Priedai	31
1 priedas. Valstybės pagalbos priemonių vertinimo metodika	31
2 priedas. Valstybinio audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo planas	33

SANTRAUKA

Įgyvendinant žemės ūkio ir kaimo plėtros politiką, siekiama sukurti į rinką orientuotą, kooperuotą, efektyvą ir konkurencingą žemės ūkio sektorių, užtikrinti kaimo vietovių gyventojų gyvenimo lygio kilimą, sudarant sąlygas didėti žemės ūkio subjektų pajamoms.

Lietuvai, tapusiai Europos Sąjungos nare, atsivėrė galimybės naudotis ES struktūrinių fondų parama kaimo plėtrai. Papildomai pagal su Europos Komisija suderintas valstybės pagalbos schemas ES valstybės narės iš valstybės biudžeto lėšų gali teikti paramą tam tikriems sektoriams. Audito tikslas – įvertinti nacionalinių valstybės pagalbos žemės ūkiui priemonių, finansuojamų iš Specialiosios kaimo rėmimo programos ir Biodegalų gamybos plėtros paramos programos, organizavimą. Siekdami šio tikslo nagrinėjome 16-os valstybės pagalbos priemonių planavimą, administravimą, įgyvendinimo rezultatų vertinimą.

2008 m. iš Specialiosios kaimo rėmimo programos valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti skirta 116,291 mln. Lt, iš Biodegalų gamybos plėtros paramos programos – 26,636 mln. Lt. Daugiausia lėšų iš Specialiosios kaimo rėmimo programos 2008 m. skirta finansinei paramai kompensuojant kredito palūkanų, draudimo įmokų, garantinio užmokesčio sąnaudas (39,1 proc. visų valstybės pagalbos priemonėms finansuoti skirtų lėšų).

Audito metu nustatyta, kad valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti neskiriant lėšų poreikį atitinkančio finansavimo, Žemės ūkio ministerija taiko priemones, kurios didina finansinę naštą paramos gavėjams, vykdančioms Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytas prievoles. Atsiranda rizika, kad nebus įgyvendinti visi planuoti darbai, nebus pasiekti numatyti paramos tikslai. Pagal paramos teikimo taisykles įgyvendinant kai kurias valstybės pagalbos priemones neužtikrinamas efektyvus administravimas ir kontrolė. Žemės ūkio ministerija neatlieka specialaus valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo vertinimo. Rezultatyvumo požiūriu vertinamas paramos lėšų panaudojimas.

Valstybinio audito ataskaitoje pateiktose rekomendacijos Žemės ūkio ministerijai: keisti Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisykles, Paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką teikimo taisykles ir Dalies draudimo įmokų kompensavimo taisykles; valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti gautus asignavimus skirstyti pagal būtinumą ir valstybės pagalbos efektyvumą; siekiant įgyvendinti valstybės pagalbos tikslus, nedidinti finansinės naštos žemės ūkio subjektams, kurie vykdo teisės aktuose nustatytas prievoles; tobulinti valstybės pagalbos įgyvendinimo vertinimą.

IŽANGA

Lietuvos žemės ūkis yra svarbus ekonominiu, socialiniu, etnokultūriniu, gamtosaugos požiūriu. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje¹ konstatuota, kad žemės ūkis stokoja konkurencingumo, neišplėtotą gamybinę ir socialinę kaimo infrastruktūrą ir numatyta teikti investicinę paramą smulkioms ir vidutinėms įmonėms, skatinti investicijas į pirminę žemės ūkio gamybą, diferencijuoti investicinę paramą teikiant prioritetą jauniems ūkininkams, parengti finansines priemones kai kurioms netiesioginėms išlaidoms sumažinti, skatinti kooperaciją, ugdyti žemės ūkio subjektų verslumą ir gebėjimą adaptuotis prie rinkos pokyčių, kurti ir plėsti žemės ūkiui palankią kreditavimo sistemą, plėtoti paskolų draudimo sistemą, tobulinti pasėlių, gyvulių ir transporto priemonių draudimo sistemą.

Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politika nustatoma Lietuvos Respublikos teisės aktais, Europos Sąjungos teisės aktais ir Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis. Pagrindinis dokumentas, iki 2009 m. reglamentavęs žemės ūkio politiką – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymas². Įgyvendinant žemės ūkio ir kaimo plėtros politiką siekiama: 1) sukurti orientuotą į rinką, kooperuotą, efektyvą ir konkurencingą žemės ūkio sektorių, 2) sudarant sąlygas didėti žemės ūkio veiklos subjektų pajamoms, užtikrinti kaimo vietovių gyventojų gyvenimo lygio kilimą³.

Lietuvai, tapusiai Europos Sąjungos nare, atsivėrė galimybės pasinaudoti ES struktūrinių fondų parama kaimo plėtrai. Žemės ūkio ministerijai 2008 m. skirta 2 442 mln. Lt, iš jų ES lėšų – 1 582 mln. Lt, valstybės biudžeto asignavimų – 860 mln. Lt⁴. 90 proc. visų Žemės ūkio ministerijai planuotų asignavimų skirta programoms, kuriose numatytos paramos žemės ūkiui priemonės (2 199 mln. Lt, iš kurių 1 536 mln. Lt – ES struktūrinių fondų lėšos, 663 mln. Lt – valstybės biudžeto lėšos).

ES valstybės narės gali teikti valstybės pagalbą tam tikriems sektoriams pagal valstybės pagalbos schemas. Valstybės pagalbos teikimą reglamentuoja ES teisės aktai (Reglamentai ir Gairės). Valstybės pagalbos priemonės turi būti suderintos su Europos Komisija. Europos Komisijos patvirtintoms valstybės teikiamos finansinės paramos žemės ūkio subjektams priemonėms (nacionalinei valstybės pagalbai) iš Specialiosios kaimo rėmimo programos ir Biodegalų gamybos plėtros paramos programos 2008 m. skirta 143 mln. Lt.

¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2002-11-12 nutarimas Nr. IX-1187.

² Lietuvos Respublikos Seimo 2002-06-25 įstatymas Nr. IX-987 (nuo 2009-01-01 įsigaliojo 2008-07-01 įstatymo Nr. X-1663 redakcija).

³ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymas, 2002-06-25 Nr. IX-987, 4 str.

⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-01-30 nutarimas Nr. 79 “Dėl 2008 m. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas”.

AUDITO APIMTIS IR PROCESAS

Audito objektas – Paramos žemės ūkiui organizavimas.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.

Audito tikslas – įvertinti nacionalinių valstybės pagalbos priemonių, finansuojamų iš Specialiosios kaimo rėmimo programos ir Biodegalų gamybos plėtros paramos programos, organizavimą.

Siekdami šio tikslo nagrinėjome: 16-kos valstybės pagalbos priemonių planavimą, jų įgyvendinimo organizavimą (paramos administravimą), valstybės pagalbos įgyvendinimo rezultatų vertinimą.

Audito apimtis – 2008 m.

Vertinimo kriterijai. Vertinant kiekvienos audituojamos valstybės pagalbos priemonės organizavimą taikomi kokybiniai vertinimo kriterijai: labai gerai, gerai, patenkinamai, nepatenkinamai. Valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo rezultatai vertinami pagal kiekybinius vertinimo kriterijus – paramos gavėjų skaičių.

Audito procesas. Informaciją rinkome Žemės ūkio ministerijoje, Valstybinėje gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyboje prie Žemės ūkio ministerijos, UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“, Nacionalinėje mokėjimo agentūroje prie Žemės ūkio ministerijos. Duomenis teikė Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Valstybinė augalų apsaugos tarnyba, Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, Draudimo priežiūros komisija, apskričių viršininko administracijos, savivaldybės, paramą gaunančios įmonės.

Nagrinėjome: valstybės pagalbos teikimą ir įgyvendinimą reglamentuojančius teisės aktus, valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti 2008 m. skirtų lėšų duomenis. Susipažinome su Konkurencijos tarybos pateiktais valstybės pagalbos registro duomenimis. Audito metu Nacionalinėje mokėjimo agentūroje ir UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“ nagrinėjome administravimo procedūras, paramos išmokėjimo duomenis, atlikome bylų peržiūras.

Audito įrodymai surinkti taikant patvirtinimo, patikrinimo, apklausos ir analitinės procedūras.

AUDITO ATASKAITOJE VARTOJAMI SUTRUMPINIMAI IR SĄVOKOS

NMA – Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos

VAAT – Valstybinė augalų apsaugos tarnyba

VGVP – Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos

ŽŪIKVC – VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

ŽŪPGF – UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“

ŽŪM – Žemės ūkio ministerija

SKRP – Specialioji kaimo rėmimo programa

Valstybės pagalba – iš valstybės biudžeto lėšų teikiama finansinė parama ūkio subjektams.

Valstybės pagalbos schema – tai planas, grupei pagalbos gavėjų nustatantis sąlygas, kuriomis jie nustatytiems tikslams įgyvendinti gautų valstybės pagalbą.

Valstybės pagalbos priemonė – Europos Komisijos patvirtinta valstybės pagalbos schema. Valstybės teikiamos finansinės paramos ūkio subjektams priemonės suprantamos kaip valstybės pagalba, jei jos finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų, skirtos kai kuriems ūkio subjektams, teikia ūkio subjektams išskirtinę ekonominę naudą.

Žemės ūkio sektoriuje taikomos valstybės pagalbos priemonės – Europos komisijos užregistruotos ir neregistruojamos *de minimis* (nereikšmingos) pagalbos priemonės.

Lietuvos žemės ūkio sektoriuje 2008 m. buvo taikomos 29 valstybės pagalbos priemonės (žemės ūkiui – 23, žuvininkystei – 3, kitos – 3).

Jaunasis ūkininkas – paraiškos pateikimo metu jaunesnis nei 40 metų amžiaus ir įsikūręs ne anksčiau kaip prieš 5 metus iki paraiškos pateikimo.

AUDITO REZULTATAI

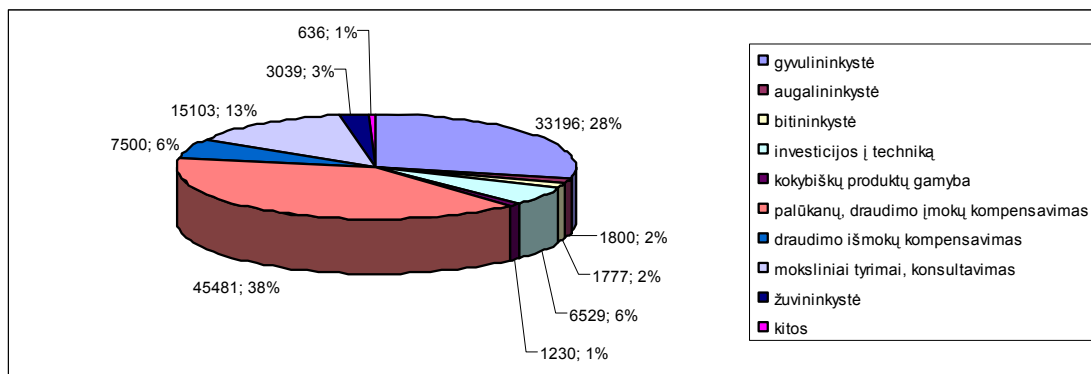
1. Valstybės pagalbos planavimas

Valstybės pagalbos priemonė planuojama dar prieš ją registruojant Europos Komisijoje. Planuojant valstybės pagalbos schemą įvertinama esama situacija, nustatomi potencialūs pagalbos gavėjai, atliekami ekonominiai skaičiavimai. Priemonėms pagrįsti, reikalingiems skaičiavimams atlikti, metodikoms sukurti daugeliu atvejų užsakomi mokslo tiriamieji darbai. Registruojant valstybės pagalbos schemą privaloma nurodyti numatomą schemos biudžetą. Kadangi visas schemos biudžetas planuojamas keleriems metams, jį tiksliai nustatyti sudėtinga, dažniausiai nurodomas maksimalus visas schemos biudžetas, kartais nurodomas planuojamas vidutinis metinis biudžetas. Biudžeto padidėjimas daugiau nei 20 proc. turi būti derinamas su Europos Komisija.

Pagal Bendrą Lietuvos notifikuotų valstybės pagalbos priemonių sąrašą žemės ūkyje (be žuvininkystės) 2008 m. taikomos 23 valstybės pagalbos priemonės⁵. Jos finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų, skirtų Specialiajai kaimo rėmimo ir Biodegalų gamybos plėtros paramos programoms.

Biodegalų gamybos plėtros paramos programai iš valstybės biudžeto 2008 m. skirta 26,636 mln. Lt, Specialiajai kaimo rėmimo programai – 151,821 mln. Lt. Įvertinus 2007 m. nepanaudotų lėšų likutį ir Vyriausybės rezervo lėšas, Specialiajai kaimo rėmimo programai 2008 m. skirta 169,889 mln. Lt⁶. Valstybės pagalbos priemonėms finansuoti skirta 116,291 mln. Lt, arba 68 proc. programos lėšų. Nacionalinės valstybės pagalbos priemonės labai įvairios, jų finansavimo duomenys pateikiami 1 paveiksle.

1 pav. Valstybės pagalbos priemonių, finansuojamų iš Specialiosios kaimo rėmimo programos lėšų, 2008 m. finansavimo pagal grupes duomenys tūkst. Lt ir skirtų lėšų dalis proc.

⁵ Neįvertintos valstybės pagalbos žuvininkystei ir kitos priemonės.

⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-03-07 įsakymu Nr. 3D-129 (2008-12-22 įsakymo Nr. 3D-702 redakcija) patvirtinta Specialiosios kaimo rėmimo programos 2008 m. išlaidų detalizuota sąmata pagal priemones.

Šaltinis – Specialiosios kaimo rėmimo programos sąmatos, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-03-07 įsakymu Nr. 3D-129 (2008-12-22 įsakymo Nr. 3D-702 redakcija), duomenys.

Daugiausia lėšų 2008 m. skirta finansinei paramai kompensuojant kredito palūkanų, draudimo įmokų, garantinio užmokesčio sąnaudas (39,1 proc. lėšų).

Kiekvienais metais Specialiosios kaimo rėmimo programos priemonių koordinatoriai ministerijos Finansų ir biudžeto departamentui teikia informaciją apie lėšų koordinuojamoms priemonėms įgyvendinti poreikį ir jo pagrindimą. Specialiajai kaimo rėmimo programai apskaičiuotas 2008 m. lėšų poreikis buvo 174 375 tūkst. Lt, valstybės pagalbos priemonių finansavimui – 125 130 tūkst. Lt. Sudarant 2008 metų valstybės biudžeto projektą, pagal ministerijai nustatytus maksimalius valstybės biudžeto asignavimus ŽŪM išlaidoms skiriamas finansavimas 2008 m. sudarė 88 proc. ministerijos lėšų poreikio išlaidoms, Specialiajai kaimo rėmimo programai planuota skirti 148 610 tūkst. Lt, arba 85 proc. lėšų poreikio, valstybės pagalbos priemonėms finansuoti planuota skirti 104 440 tūkst. Lt, arba 83 proc. lėšų poreikio.

Nagrinėjant 2008 m. Specialiosios kaimo rėmimo programos planavimo dokumentus nustatyta, kad valstybės pagalbos priemonių koordinatoriai ministerijos Finansų ir biudžeto departamentui nurodė lėšų poreikį, kuris yra artimas notifikavimo dokumentuose nurodytam valstybės pagalbos priemonių metiniam biudžetui. Specialiosios kaimo rėmimo programos sąmata 2008 m. buvo tikslinama kelis kartus. Pagal patikslintą programos sąmatą valstybės pagalbos priemonėms finansuoti 2008 m. skirta 116 291 tūkst. Lt, arba 93 proc. lėšų poreikio.

1 lentelė. Nagrinėtų valstybės pagalbos priemonių finansavimo 2008 m. duomenys tūkst. Lt

Valstybės pagalbos priemonės	Lėšų poreikis 2008 m.	2008 m. planuotos lėšos*	2008 m. planuotos lėšos**	2008 m. patikslinta sąmata***
parama gyvulių veislininkystei	28000	24000	24515	24446
valstybės pagalba gyvulininkystės sektoriui (šalutiniams gyvūniniams produktams tvarkyti)	11150	8750	8750	8750
parama ūkiams modernizuoti	8290	5737	5937	6428
pagalba perkant naudotą įrangą linų sektoriuje	3600	1000	1000	101
dėl fitosanitarijos priemonių taikymo patirtų nuostolių kompensavimas	1800	3450	3450	1800
pagalba kokybiškų žemės ūkio produktų gamybai skatinti	6300	1600	1600	1230
parama kreditų palūkanoms kompensuoti	10000	11072	14173	13433
dalies garantinio užmokesčio ir daliai draudimo įmokų kompensavimas kreditų su garantija gavėjams	9000	6750	6750	3320
pagalba draudimo įmokoms kompensuoti	6200	14000	24629	28728
<i>pasėlių draudimo kompensavimui</i>	<i>22500</i>			
Dalies draudimo įmonių išlaidų, susidariusių išmokant draudimo išmokas už nuostolius dėl stichinės sausros, kompensavimas		7500	7500	7500
Nagrinėjamos valstybės pagalbos priemonės iš SKRP iš viso	106840	83859	98304	95736

Šaltinis – Specialiosios kaimo rėmimo programos detalizuotos sąmatos, patvirtintos: * 2008-03-07,
** 2008-08-29, ***2008-12-22

Įvertinus valstybės pagalbos priemonių planavimo ir finansavimo duomenis, galima teigti, kad Žemės ūkio ministerija gana atsakingai planuoja valstybės pagalbos priemones. Skiriamas finansavimas valstybės pagalbos priemonėms daugeliu atvejų atitinka notifikavimo dokumentuose nurodytą planuojamą biudžetą. Audito metu nustatytas tik vienas atvejis (pagalba perkant naudotą įrangą linų sektoriuje), kai planuojant lėšas nebuvo įvertinta pasikeitusi situacija žemės ūkio sektoriuje ir neatsižvelgta į pateiktų paraiškų paramai skaičių.

Pavyzdys

Tiesioginių išmokų už pluoštinių linų pasėlių plotus sumažinimas paskatino dalį linų augintojų sumažinti auginamų linų plotus arba pasitraukti iš šio verslo. Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2007 m. pluoštiniai linai buvo auginami 423,97 ha plote, 2008 m. – 247,97 ha (2003 m. linų pasėliai užėmė 10000 ha plotą). 2003 m. linus augino 800 augintojų, 2008 m. – apie 10. 2007-2008 m. buvo pateiktos tik keturios paraiškos paramai „Pagalba perkant naudotą įrangą linų sektoriuje“ gauti, išmokėta 401,2 tūkst. Lt paramos. Nepaisant to, 2008 ir 2009 m. planuojant valstybės pagalbos finansavimą, Bendrosios rinkos organizavimo departamentas nurodo nepagrįstai didelį lėšų poreikį (2008 m. – 3,6 mln. Lt, 2009 m. – 3 mln. Lt).

Valstybės pagalbos finansavimui skiriamos lėšos turi atitikti skaičiavimais pagrįstą lėšų poreikį. Esant lėšų trūkumui Žemės ūkio ministerija taiko priemones, kurios didina paramos gavėjų išlaidas. Pateikiame kelis pavyzdžius.

Parama veislininkystei

Gyvulių veislininkystė yra lėšoms imli sritis. Nuo teisingo ir kryptingo veislininkystės darbo priklauso veisiamų gyvulių produktyvumo didėjimo, gaminamos produkcijos kokybė. Parama veislininkystei teikiama 2 lentelėje nurodytomis kryptimis.

2 lentelė. Paramos gyvulių veislininkystei kryptys ir tinkamos finansuoti išlaidos

Kryptys	Tinkamos finansuoti išlaidos
Gyvulių kilmės knygų rengimas ir tvarkymas.	Iki 100 proc. nurodytos veiklos administracinių išlaidų. VGVPT sudaro sutartis su paramos gavėjais dėl šių išlaidų apmokėjimo.
Trečiųjų šalių atliekami gyvulių genetinės kokybės arba produktyvumo tyrimai, siekiant nustatyti gyvulių genetinę kokybę arba produktyvumą, išskyrus gyvulių savininko atliekamą kontrolę ir įprastinę pieno kokybės kontrolę.	Iki 70 proc. nurodytos veiklos išlaidų. VGVPT sudaro sutartis su paramos gavėjais dėl šių išlaidų apmokėjimo.
Naujų veislininkystės metodų arba būdų diegimas, išskyrus dirbtinį apvaisinimą.	Iki 40 proc. nurodytos veiklos išlaidų (iki 2011-12-31). VGVPT sudaro sutartis su paramos gavėjais dėl šių išlaidų apmokėjimo.
Lavinimas ir mokymas, mokslo žinių sklaida (konferencijos, seminarai, profesiniai ir švietimo renginiai, leidinių leidyba), konkursų, parodų, mugių, forumų organizavimas ir dalyvavimas juose.	Iki 100 proc. nurodytos veiklos išlaidų. VGVPT sudaro sutartis su paramos gavėjais dėl šių išlaidų apmokėjimo.
Šaltinis – Paramos veislininkystei taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro 2008-06-02 įsakymu Nr. 3D-302	

Naudotis valstybės teikiama parama turi teisę mažos ir vidutinės įmonės. Paramos veislininkystei komisija 2008 m. iš 38 pareiškėjų pateiktų 148 paraiškų paramą skyrė 120 paraiškoms (valstybės paramą gavo visi pareiškėjai, tik ne už visas pateiktas paraiškas). Valstybės pagalbos priemonei „Parama gyvulių veislininkystei“ vykdyti 2008 m. skirtos lėšos sudarė 87,3 proc. apskaičiuoto lėšų poreikio.

Audito metu nustatyta, kad, kompensuojant už trečiųjų šalių arba jų vardu atliekamus gyvulių genetinės kokybės arba produktyvumo tyrimus, daugeliu atvejų kompensacija yra kur kas mažesnė nei leidžiama kompensuoti, vadovaujantis Europos Komisijos reglamentu ir Paramos veislininkystei taisyklėmis.

Pavyzdys

Vadovaujantis Paramos veislininkystei taisyklėmis, už kiekvieną fizinių asmenų bandose kontroliuotą karvę 2008 m. buvo galima kompensuoti 80 Lt. Pagal sąnaudas apskaičiuotas įkainis 2008 m. – 115 Lt, vidutiniškai kompensuota po 69 Lt, arba 60 proc. išlaidų, nors leidžiama kompensuoti iki 70 proc. veiklos išlaidų. Kitą sumą sumoka karvių savininkai.

Gyvulių veislininkystės darbų apimtys, sudarant paramos gyvulių veislininkystei išlaidų sąmatas, nustatomos atsižvelgiant į paruoštas selekcines programas ir galimybes atlikti konkrečius darbus. Audito metu nustatyta, kad kai kurių įvykdytų gyvulių veislininkystės darbų apimtys skyrėsi nuo planuotų. Pavyzdžiui: 2008 m. planuota juridiniams asmenims priklausančiose bandose atlikti 59441 karvės produktyvumo kontrolę ir kontrolę C metodu, atlikta 47121, t.y. 79,3 proc. planuotų darbų.

Auditorių nuomone, valstybė, turėdama finansinių išteklių, galėtų nemažinti įkainių kompensavimo ir tuo nedidinti paramos gavėjų išlaidų. Neskiriant lėšų poreikį atitinkančio finansavimo, atsiranda rizika, kad nebus įgyvendintos planuotos darbų apimtys, nebus pasiekti numatyti paramos tikslai.

Pastebėjimas

Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba su socialiniais partneriais baigia derinti 2008–2015 m. gyvulių veislininkystės programą (pasibaigus 2001–2005 m. laikotarpiui, nauja gyvulių veislininkystės programa nebuvo parengta). Parengta nauja gyvulių veislininkystės programa, auditorių nuomone, padės geriau planuoti ir organizuoti veiklą.

Parama ūkiams modernizuoti

Naujų traktorių ir kombainų poreikį, įvertinę situaciją, apskaičiuoja Lietuvos žemės ūkio universiteto Žemės ūkio inžinerijos instituto mokslininkai. Pagal jų rekomendacijas, norint palaikyti optimalią žemės ūkio technikos parko struktūrą, kasmet reikėtų nupirkti po 5000 naujų traktorių ir po 500 javų kombainų. Daugelis žemdirbių dar nėra finansiškai pajėgūs nusipirkti naują traktorių ar kombainą, todėl reikalinga valstybės parama.

Nupirkus naują traktorių ar kombainą atlyginama 20 proc. išlaidų, o jauniems ūkininkams – 25 proc. įsigijimo išlaidų. Bendra investicinė parama vienam paramos gavėjui pagal

vieną paraišką už traktorių negali būti didesnė kaip 10 tūkst. Lt (jauniesiems ūkininkams 15 tūkst. Lt), už kombainą – ne didesnė kaip 40 tūkst. Lt (jauniesiems ūkininkams 50 tūkst. Lt).

3 lentelė. Paramos ūkiams modernizuoti 2007–2008 m. duomenys

Metai	Skirta lėšų tūkst. Lt	Parama suteikta įsigyjant	
		traktorių (vnt.)	kombainą (vnt.)
2007	7300	476	17
2008	6437	437	49

Šaltinis – Žemės ūkio ministerijos pateikti duomenys

Parama ūkiams modernizuoti planuojama gerai, tačiau skiriamos lėšos netenkina šios paramos poreikio. Atsižvelgiant į paramos gavėjų skaičių ir lėšų poreikį, paramos dydis gali būti keičiamas. 2008 m. paramos gavėjams buvo kompensuojama dalis einamaisiais metais piršto traktoriaus ar kombaino įsigijimo išlaidų, padarytų iki liepos 1 d., o įsigijimo išlaidos, padarytos nuo liepos 2 d., bus atlyginamos iki 2009 m. liepos 1 d.

Trūkstant lėšų, pagal naujas Paramos ūkiams modernizuoti taisykles (patvirtintas žemės ūkio ministro 2009-01-14 įsakymu Nr. 3D-14) nuo 2010 m. šios valstybės paramos teikimas nutraukiamas. Auditorių nuomone, nuo 2010 m. nutraukus valstybės paramos ūkiams modernizuoti teikimą gali būti neužtikrintas žemės ūkio modernizavimas.

Pastebėjimas

Žemės ūkio ministerija planuoja, kad minėtų nuostatų įgyvendinimas bus vykdomas iš Europos Sąjungos biudžeto Lietuvai skiriamų asignavimų pagal supaprastintą Žemės ūkio valdų modernizavimo programą. Šioje programoje numatyta išmokas už naują žemės ūkio techniką padidinti iki 40 proc., o jauniems ūkininkams iki 50 proc. Bendra paramos suma vienam paramos gavėjui gali siekti iki 150 tūkst. Lt.

Dėl fitosanitarijos priemonių taikymo patirtų nuostolių kompensavimas

Lietuvos Respublikos teritorijoje augalus auginantiems žemės ūkio subjektams teisės aktuose nustatyta prievolė įvykdyti Valstybinės augalų apsaugos tarnybos nurodytas augalų sunaikinimo priemones. Pagal pagalbos schemą kompensacija mokama už žemės ūkio pasėlių sunaikinimą dėl pavojingų užkrečiamų ligų. Kadangi nėra galimybės gauti draudimo išmokų už atitinkamų pasėlių nuostolius, augintojai, kurių pasėliai buvo sunaikinti, gali gauti dalinę kompensaciją – iki 90 proc. sunaikintų pasėlių rinkos kainos.

Valstybės pagalbos priemonei „Dėl fitosanitarijos priemonių taikymo patirtų nuostolių kompensavimas“ 2007 m. ir 2008 m. skirta po 1,8 mln. Lt. VAAT pateiktais duomenimis, pagal užpildytas pažymas kompensacijų suma 2007 m. siekė 2,889 mln. Lt, 2008 m. – 1,146 mln. Lt. Nacionalinė mokėjimo agentūra 2008 m. išmokėjo 1,799 mln. Lt kompensacijų, iš kurių 1,169 mln. Lt (arba 65 proc.) buvo pagal 2007 m., o 0,630 mln. Lt – pagal 2008 m. išduotas pažymas.

Pagal 2008 m. išduotas pažymas 55 proc. apskaičiuotos kompensacijų sumos (0,628 mln. Lt) liko neapmokėta. Dėl lėšų trūkumo NMA negali įvykdyti paramos teikimo taisyklėse numatyto reikalavimo, kad kompensacija turi būti išmokėta ne vėliau negu per du mėnesius nuo savivaldybės paraiškos gavimo.

Dėl padidėjusio bakterinės degligės židinių skaičiaus šiai valstybės pagalbai, planuojant lėšas 2009 m., prašoma numatyti 3,45 mln. Lt (numatyta 1,8 mln. Lt). Žemės ūkio ministerija lėšų trūkumą numato reguliuoti mažindama kompensavimo procentą. Pagal 2009 m. įsigaliojančias taisykles bus kompensuojama tik 60 proc. patirtų nuostolių (iki 2009 m. – 90 proc.). Augalų augintojai nuostolių patiria vykdydami Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytą prievolę, todėl didinant jų finansinę naštą šiuo atveju nesilaikoma pagrindinių valstybės pagalbos tikslų – vidaus rinkos apsaugos ir žemės ūkio produkcijos gamintojų pajamų palaikymo. Norint sukurti veiksmingą augalų ir augalinių produktų ligų naikinimo sistemą, patirti nuostoliai dėl fitosanitarijos priemonių taikymo turi būti maksimaliai kompensuojami, o paramai skiriamos lėšos turi atitikti Valstybinės augalų apsaugos tarnybos išduotose pažymose apskaičiuotą kompensacijų sumą.

Auditorių nuomone, paramos gavėjams, kurie vykdo Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytas prievoles (atlieka gyvulių genetinės kokybės arba produktyvumo tyrimus, sunaikina ligų pažeistus augalus arba derlių), valstybės pagalba neturi būti mažinama, nes atsiranda rizika dėl planuojamų darbų apimties sumažinimo, paramos tikslų pasiekimo.

1. Žemės ūkio ministerija gana atsakingai planuoja valstybės pagalbos priemones. Skiriamas finansavimas valstybės pagalbos priemonėms daugeliu atvejų atitinka notifikavimo dokumentuose nurodytą planuojamą biudžetą ir suteikia galimybę pasiekti numatytus tikslus.
2. Planuojant valstybės pagalbą 2008 ir 2009 metams, pateiktas lėšų poreikis pagalbai perkant naudotą linų įrangą, įvertinus pasikeitusią situaciją žemės ūkio sektoriuje ir ankstesniais metais suteiktą paramą, buvo nepagrįstai didelis.
3. Valstybės pagalbai neskiriant lėšų poreikį atitinkančio finansavimo, Žemės ūkio ministerija taiko priemones, kurios didina finansinę naštą paramos gavėjams, kurie vykdo Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytas prievoles.
4. Valstybės pagalbos finansavimui skiriant lėšas, kurios neatitinka skaičiavimais pagrįsto lėšų poreikio, atsiranda rizika, kad nebus įgyvendintos planuotos darbų apimtys, nebus pasiekti numatyti paramos tikslai.

Auditorių nuomone, Žemės ūkio ministerija turėtų tobulinti valstybės pagalbos planavimą. Valstybės pagalbai neskiriant finansavimo, atitinkančio lėšų poreikį, lėšas reikėtų skirstyti

atsižvelgiant į prioritetus, valstybės pagalbos efektyvumą. Siekiant įgyvendinti valstybės pagalbos tikslus, reikėtų nedidinti finansinės naštos žemės ūkio subjektams, kurie vykdo kituose teisės aktuose nustatytas prievolės. Valstybės pagalbos priemonėms Parama gyvulių veislininkystei ir Dėl fitosanitarijos priemonių taikymo patirtų nuostolių kompensavimas skirti finansavimą atitinkantį lėšų poreikį.

2. Paramos administravimas

Paramos žemės ūkiui administravimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymas. Valstybės paramos priemonės administruoja ir įgyvendina Žemės ūkio ministerija, Vyriausybės įgaliotos institucijos ir įstaigos, savivaldybių institucijos pagal įstatymų ir teisės aktų nustatytą kompetenciją⁷. Nacionalinių valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimą reglamentuoja žemės ūkio ministro įsakymais patvirtintos paramos teikimo taisyklės. Audito metu atlikome 16-kos valstybės pagalbos priemonių vertinimą. Nustatyta, kad valstybės pagalbos žemės ūkio subjektams priemonių teikimas reglamentuotas suderinus nacionalinius teisės aktus su ES reglamentais. Audito metu nagrinėtas valstybės pagalbos priemonės administruoja: Nacionalinė mokėjimo agentūra, savivaldybės, Žemės ūkio paskolų garantijų fondas, Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba.

Pagal paramos teikimo taisyklėse numatytas valstybės pagalbos priemonių administravimo procedūras galima išskirti pagrindines teikiamos pagalbos administravimo schemas: 1) paramos gavėjai kreipiasi į NMA, kuri priima sprendimą dėl paramos teikimo ir sumoka paramą; 2) paramos gavėjai kreipiasi į savivaldybių administracijas, kurios priima sprendimus, apskaičiuotos paramos duomenys perduodami į NMA, kuri sumoka paramą; 3) paramos gavėjai kreipiasi į Žemės ūkio paskolų garantijų fondą, kuris, įvertinęs pateiktus duomenis, sumoka paramą; 4) atskiros administravimo schemas.

Nacionalinės valstybės pagalbos priemonių administravimas sudėtingas, apima kelis etapus: duomenų teisingumo patikrinimą, teisės į paramą nustatymą, sprendimo priėmimą, paramos apskaičiavimą, paramos išmokėjimą.

Valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir administravimą vykdančių įstaigų vidaus procedūrų aprašuose numatytos atskirų administravimo etapų kontrolės procedūros ir atsakomybė. Yra valstybės pagalbos priemonių, kurias administruojant vykdoma paramos lėšų naudojimo pagal paskirtį kontrolė.

Pavyzdžiai

1 pavyzdys. Paramos gyvulių veislininkystei gavėjams pateikus darbų atlikimo aktus, Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) atlieka lėšų panaudojimo

⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymas, 2002-06-25 Nr. IX-987 (2008-07-01 įstatymo Nr X-1663 redakcija), 8 str.

pagal paskirtį vertinimą. Taryba kiekvienais metais privalo patikrinti ne mažiau kaip 30 proc. ūkio subjektų, pasinaudojusių valstybės parama. Tiesioginių paramos gavėjų 2007 m. buvo 812 vnt., patikrinta 592 vnt., arba 72 proc., 2008 m. buvo 72 vnt., patikrinta 30 vnt., arba 42 proc.

2 pavyzdys. Pareiškėjo paramai ūkiams modernizuoti patikrą vietoje Nacionalinės mokėjimo agentūros Kontrolės departamento teritorinis skyrius atlieka du kartus: gavus paraišką ir gavus mokėjimo prašymą. Suteiktos valstybės paramos kontrolę NMA vykdo trejus metus. Kiekvienais metais NMA Kontrolės departamentas pagal gautus iš Nacionalinės paramos skyriaus duomenis atsirenka dalį paramos gavėjų, kuriems suteikta valstybės parama, ir atlieka jų patikrą vietoje. 2007 m. atliktos 146, 2008 m. – 126 patikros vietoje.

3 pavyzdys. Paramos šalutiniams gyvūniniams produktams tvarkyti gavėjai – šalutinių gyvūninių produktų tvarkymo įmonei pateikus pažymą apie lėšų poreikį bei pašalintų ir sunaikintų gyvūnų suvestinę už ataskaitinį mėnesį, NMA atrankos būdu pasirenka ir per 15 darbo dienų patikrina 5 proc. pašalintų ir sunaikintų gyvūnų suvestinėje nurodytų duomenų, juos sulygindama su VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenų bazės duomenimis. Esant reikalui, NMA gali atlikti patikrą vietoje. Nenustačius neatitikimų, įmonėms sumokama parama. Mėšos perdirbimo įmonių, kurioms suteikta valstybės parama už šalutinių gyvūninių produktų, neskirtų vartoti žmonėms, pašalinimą ir sunaikinimą, patikros vietoje neatliekamos. Suteiktos paramos kontrolė užtikrinama atliekant prie įmonių teikiamos pažymos apie prašomą *de minimis* pagalbą pateiktų PVM sąskaitų faktūrų ir banko patvirtintų atliktų mokėjimų sąskaitų išrašų kopijų sutikrinimą.

Nustatant, ar įgyvendinant valstybės pagalbos priemones užtikrinama tinkama administravimo procedūrų kontrolė, buvo vertinamas kiekvienos audito metu nagrinėtos valstybės pagalbos priemonės įgyvendinimas (administravimas). Nagrinėtų valstybės pagalbos priemonių administravimas įvertintas gerai. Tačiau kai kurių šių priemonių administravimas, auditorių nuomone, yra labai sudėtingas ir negali užtikrinti paramos lėšų panaudojimo kontrolės. Pateikiame detalesnius nustatytų problemų aprašymus.

Pagalba biodyzelino ir bioetanolio gamybai plėtoti

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje⁸ nustatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad jų į rinkas būtų išleidžiama minimali biodegalų ir kitų atsinaujinančių degalų santykinė dalis, ir tuo tikslu nustato nacionalinius rodomuosius planinius rodiklius, kurių rekomenduojama vertė. skaičiuojant pagal energijos kiekio požymį, yra 2 proc. iki 2005m. gruodžio 31 d. viso transportui naudojamo benzino ir dyzelinių degalų kiekio, tiekiamo į rinką, ir 5,75 proc. – iki 2010 m. gruodžio 31 d.

Įgyvendinant minėtos direktyvos nuostatas, Lietuvoje nuo 2005m. gruodžio 31 d. biodegalus privaloma maišyti su mineraliniais degalais. Importuojami mineraliniai degalai taip pat turi būti sumaišyti su biodegalais⁹. ŽŪM duomenimis, 2006 m. biodegalai sudarė 2,3 proc., 2007 m. – 4,3 proc. bendro šalies rinkoje sunaudoto benzino ir dyzelino kiekio. Tikslų 2008 m. duomenų dar nėra, nes Statistikos departamentas šiuos duomenis skelbia tik kiekvienų metų liepos pradžioje. Tikimasi, kad biodegalai 2008 m. sudarys apie 6 proc. viso transporto sunaudoto degalų kiekio.

⁸ Europos Parlamento ir Tarybos 2003-05-08 direktyva 2003/30/EK „Dėl skatinimo naudoti biokurą ir kitą atsinaujinantį kurą transporte“ 3 str. 1 d.

⁹ Šaltinis – Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas „Energetinių augalų auginimo galimybių ir perspektyvos įvertinimo studija“, Vilnius 2006, 28 p.

Biokuro, biodegalų ir bioalyvų gamyba iš Lietuvos Respublikos kilmės žaliavų yra skatinama per Vyriausybės tvirtinamas programas, finansuojamas iš valstybės biudžeto¹⁰.

Lietuva, įstojusi į ES, prisijungė prie Bendrosios žemės ūkio politikos ir bendrosios rinkos, todėl biodegalų gamybos skatinimas iš Lietuvos Respublikos kilmės žaliavų iškreipia bendrosios rinkos sampratą, nes sudaroma diskriminacija kitų valstybių narių teikiamos žaliavos įsigijimui, o bendroje ES rinkoje turi būti laikomasi lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principų. Šiuo metu ši problema sprendžiama. Žemės ūkio ministerija 2008 m. rugpjūčio mėn. parengė Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektą „Dėl Biokuro, biodegalų ir bioalyvų įstatymo 4 str. pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ ir pateikė derinti Aplinkos, Finansų, Švietimo ir mokslo, Teisingumo, Ūkio ministerijoms ir Konkurencijos Tarybai. Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetas 2009-02-03 informavo Žemės ūkio ministeriją, kad nutarta parengti Atsinaujinančių energijos išteklių įstatymą ir prašė deleguoti atstovą į Aplinkos apsaugos komitete sudaromą darbo grupę šio įstatymo projektui rengti.

Kadangi kasmet pagaminamų biodegalų kiekis bendrame šalies rinkoje sunaudoto benzino ir dyzelino kiekyje turi didėti, didėja valstybės paramos biodegalų gamybai plėtoti lėšų poreikis.

4 lentelė. Duomenys apie 2007–2008 metais kompensuojamos žaliavos kiekį ir skirtas lėšas

Metai	Apskaičiuotas pagal poreikį maksimalus kompensuojamos žaliavos kiekis (t)		Patvirtintas maksimalus kompensuojamos žaliavos kiekis (t)		Realus lėšų poreikis (tūkst. Lt)	Skirta lėšų (tūkst. Lt)		
	Rapsų	Javų	Rapsų	Javų		Programai	Likutis iš praėjusių metų	Iš viso
2007	111390	66686	111390	66686	25424,6	23636	1788,8	25424,8
2008	156094	103076	118581	78305	36726	26636	1264	27900

Šaltinis – Žemės ūkio ministerijos duomenys

Palyginus 2008 m. su 2007 m., matyti, kad kompensuojamos žaliavos poreikis padidėjo: rapsų – 40,1 proc., javų – 54,6 proc. Tačiau lėšų kompensuoti dalį įsigytos žaliavos kainos skirta tik 9,7 proc. daugiau.

Norint pagaminti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje nurodytą biodegalų kiekį, 2008 m. kompensuojamų rapsų ir javų kiekis sudarė tik beveik 76 proc. reikalingų kompensuoti įsigytų rapsų ir javų grūdų kiekio. Auditorių nuomone, direktyvoje nurodyti biodegalų gamybos rodikliai pasiekiami, nes biodegalus gaminančios įmonės gamina didesnę kiekį biodegalų nei remia valstybė, o biodegalus su mineraliniais degalais maišančios įmonės (pvz.: UAB „Mažeikių nafta“) dalį biodegalų importuoja, tačiau neskiriant lėšų, reikalingų kompensuoti visai žaliavai, reikalingai Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje nurodytam biodegalų kiekiui pagaminti, yra rizika, kad gali būti nepasiektas nustatytas rodiklis, nes rapsų aliejų pagamintą iš nekompensuotos žaliavos, gamintojas gali parduoti užsienio valstybei.

Biodegalų gamybos savikaina ir didmeninė kaina viršija mineralinių degalų kainą, todėl be paramos gamintojams plėsti biodegalų naudojimą neįmanoma¹¹. Audito metu buvo apklausta dalis

¹⁰ Lietuvos Respublikos biokuro, biodegalų ir bioalyvų įstatymas, 2000-07-18 Nr. VIII-1875, 4 str. 1 d.

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-08-26 nutarimu Nr. 1056 patvirtinta Biokuro gamybos ir naudojimo skatinimo 2004–2010 metais programa, 23 p.

biodegalų gamintojų. Jie nurodė, kad valstybės teikiama parama leidžia įmonėms sumažinti gaminamų biodegalų savikainą, sumažinti nuostolius. Be valstybės paramos biodegalų gamintojai negalėtų tęsti veiklos ir plėsti gamybinių pajėgumų.

Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas 2007 ir 2008 metais, išnagrinėjęs biodegalų gamintojų pateiktus faktinius gamybinius finansinius duomenis bei juos palyginęs su planuojamais, apskaičiavo, kad 2007 m. rapsų kompensavimo dydis turėtų būti 220 Lt/t, grūdų – 114 Lt/t, 2008 m. rapsų kompensavimo dydis turėtų būti 279 Lt/t, grūdų – 266 Lt/t. Tačiau, tvirtinant 2007 ir 2008 m. Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisyklės, į šiuos kompensavimo dydžius nebuvo atsižvelgta. Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisyklėse nustatytos paramos gavėjams kompensuojamos žaliavos įsigijimo išlaidos: rapsų grūdų – 160 Lt/t, javų grūdų – 114 Lt/t.

Pastaba

Ministerija įgyja teisę mokėti paskaičiuotą paramos dydį tik po to, kai taikomą paramos priemonę su nurodytu naujai paskaičiuotu paramos dydžiu notifikuoja Europos Komisija. Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto atlikti paskaičiavimai dėl paramos taikymo 2008 metais yra pateikti Europos Komisijai notifikuoti. Taikyti 2008 metais paskaičiuotus paramos dydžius ministerija įgis teisę tik kai Europos Komisija pritaris pateiktiems paskaičiavimams.

Audito metu buvo palyginti Lietuvos ir Latvijos valstybių teikiamos paramos biodegalų gamybai dydžiai (5 lentelė).

5 lentelė. Latvijos ir Lietuvos mokamų kompensacijų už biodegalų gamybą palyginimas

Valstybės	Kompensuojama	Kompensacijos dydis	Kompensacijos dydis litais už 1 t biodegalų
Latvija ¹²	Už pagamintus 1000 litrų biodyzelino, neviršijant finansiškai remiamos kvotos.	160 LVL	892,39*
	Už pagamintus 1000 litrų bioetanolio (kuris išreikštas absoliučiam alkoholyje), neviršijant finansiškai remiamos kvotos.	130 LVL	797,56*
Lietuva	Rapsų grūdų įsigijimo išlaidos (už 1 toną)	160 Lt	500**
	Javų grūdų įsigijimo išlaidos (už 1 toną)	114 Lt	393,10**

*Oficialus lito ir lato santykis 2009-02-10 1LVL:4,9081 Lt.

**Kompensacijos dydis apskaičiuotas pagal šias minimalias išeigas: iš 1 tonos rapsų grūdų pagaminama 0,32 tonos biodyzelino, iš 1 tonos javų grūdų – 0,29 tonos bioetanolio¹³, biodyzelino tankis 0,88 kg/l, bioetanolio – 0,8 kg/l.

Palyginus lentelėje pateiktus duomenis matyti, kad Latvijos teikiama parama už 1 t biodyzelino pagaminimą yra 78,5 proc., už 1 t bioetanolio – 102,9 proc. didesnė nei Lietuvos.

Vienas iš pagrindinių biodegalų gamybos finansavimo tikslų – skatinti biodegalų gamybą. Valstybės parama skiriama biodyzelino ir bioetanolio gamybai plėtoti. Biodyzelinas – metilo

¹² Latvijos Respublikos ministrų kabineto 2005-09-13 taisyklės Nr.712 „Tvarka, kuria vadovaujantis suteikiama valstybės parama kasmetinio minimaliai reikiamo biokuro kiekio gamybai ir nustatomos finansiškai remiamos kvotos biokurui“.

¹³ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-07-25 įsakymu Nr.3D-417 patvirtintos Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisyklės, 12 p.

(etilo) esteris, pagamintas iš augalinės kilmės aliejų ar gyvūninės kilmės riebalų, prilygstantis dyzelino kokybei, skirtas naudoti kaip biokuras. Už įsigytą žaliavą biodegalų gamybai valstybės pagalbą gauna: a) rapsų aliejaus gamintojai, jeigu pagamintą rapsų aliejų iki liepos 1 d. įsipareigoja pateikti Lietuvos rapsų metilo esterio gamintojams, b) biodyzelino (rapsų metilo esterio) gamintojai už įsigijimą žaliavos, iš kurios pagamintą rapsų aliejų naudoja metilo esterio gamybai, c) bioetanolio (dehidratuoto etanolio) gamintojai.

Vadovaujantis Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisyklėmis, paramos gavėjas gauna valstybės paramą ne dėl to, kad pagamino tam tikrą kiekį rapsų aliejaus, o dėl to, kad įsigijo žaliavą ir pagal Taisyklėse patvirtintas minimalias išeigas iš tos žaliavos pagamintą rapsų aliejų įsipareigoja pateikti Lietuvos metilo esterio gamintojams. Auditorių nuomone, paramos gavėjams kompensuojant dalį žaliavos, iš kurios bus gaminami biodegalai, įsigijimo kainos, yra rizika, kad iš įsigytos žaliavos pagamintas rapsų aliejus gali būti nepateiktas Lietuvos rapsų metilo esterio gamintojams. Rapsų aliejaus gamintojai beveik visus metus naudojami valstybės paramos pinigais, o ar jie įvykdė savo įsipareigojimus tikrina NMA, kai paramos gavėjas kitais metais teikia paraišką paramai gauti. Audito metu nustatyta, kad kai kurie paramos gavėjai dalį rapsų aliejaus, už kurio gamybai reikalingos žaliavos įsigijimą 2007 m. gavo valstybės paramą, pardavė užsienio metilo esterio gamintojams. Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisyklės nenumato suteiktos paramos grąžinimo tvarkos ar kitų sankcijų, jeigu paramos gavėjas nesilaikė savo įsipareigojimų pagamintą rapsų aliejų pateikti Lietuvos metilo esterio gamintojams.

Užtikrinti, kad rapsų aliejaus gamintojai pagamintą rapsų aliejų pateiks rapsų metilo esterio gamintojams, yra sudėtinga. Ar jie įvykdė savo įsipareigojimus, tikrina Nacionalinė mokėjimo agentūra, kai paramos gavėjas, kitais metais teikdamas paraišką paramai gauti, pateikia dokumentus, patvirtinančius, kokį kiekį rapsų aliejaus pateikė Lietuvos metilo esterio gamintojams. Nacionalinė mokėjimo agentūra taip pat tikrina, ar rapsų aliejaus, metilo esterio ir dehidratuoto etanolio gamintojai pagamino tokį kiekį biodegalų, kurių gamybai jiems buvo kompensuota dalis žaliavos įsigijimo kainos, bei ar gaminant rapsų aliejų, biodyzeliną ir bioetanolį buvo pasiektos Taisyklėse patvirtintos minimalios išeigos. Tai apsunkina paramos teikimo administravimą.

Audito metu atliekant apklausą savo nuomonę išsakė dalis biodegalų gamintojų. Jų nuomone, geriau paramą mokėti už pagamintą produkciją, o ne už žaliavos įsigijimą.

Pastebėjimas

Latvijoje valstybė remia biokuro gamintojus, suteikdama tiesioginę paramą ir sumažindama akcizo mokesčių. Finansišškai remiama kvota – tai minimaliai reikiamas bioetanolio ir biodyzelino kiekis per metus, kurio gamybai suteikiama valstybės parama. Žemdirbystės ministerija paskirsto kvotas tarp biokuro gamintojų, kurie atitinka

nustatytus reikalavimus, proporcingai jų gamybos pajėgumams. Finansiškai remiama kvota biokuro gamintojams suteikiama iki 2011 m. gruodžio 31 d. Valstybės parama teikiama už finansiškai remiamos kvotos ribose pagamintus biodegalus¹⁴: 160 latų už 1000 litrų biodyzelino; 130 latų už 1000 litrų bioetanolio.

Auditorių nuomone, siekiant efektyvesnio paramos teikimo administravimo, tikslinga kompensaciją mokėti už pagamintą biodegalų kiekį.

Pagalba perkant naudotą įrangą linų sektoriuje

Valstybės pagalbą perkant naudotą įrangą linų sektoriuje žemės ūkio subjektams pradėta teikti 2007 m. Pagal notifikavimo dokumentus šią priemonę planuojama taikyti 2007–2012 m., jai įgyvendinti numatyta skirti 20 mln. Lt (2007 ir 2012 m. – po 4000 tūkst. Lt, 2008–2011 m. – po 3000 tūkst. Lt). Šios pagalbos teikimas yra viena iš Linų sektoriaus plėtros 2005–2013 m. programos¹⁵ priemonių. Nagrinėdami valstybės pagalbos planavimą minėjome, kad tiesioginių išmokų už pluoštinių linų pasėlių plotus sumažinimas turėjo neigiamą poveikį pluoštinių linų augintojams. Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2008 m. pluoštiniai linai buvo auginami 247,97 ha, linus augino apie 10 linų augintojų.

Pagal Paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką taisyklės¹⁶ paraišką ir kitus dokumentus, reikalingus paramai gauti, paramos gavėjas turi pateikti NMA Kontrolės departamento teritoriniam skyriui einamaisiais metais nuo sausio 1 d. iki birželio 30 d. Sprendimą dėl pareiškėjo patvirtinimo paramos gavėju priima NMA direktorius. Įsigiję linų sektoriaus techniką, paramos gavėjai NMA Kontrolės departamento teritoriniam skyriui iki einamųjų metų spalio 1 d. pateikia mokėjimo prašymą ir kitus dokumentus, reikalingus paramai gauti. NMA, įvertinusi mokėjimo prašymus, apskaičiuoja paramos gavėjui priklausančią paramos sumą ir gavusi lėšas perveda ją į paramos gavėjo sąskaitą banke. Audito metu buvo peržiūrėtos visų 2007–2008 m. teikusių paraiškas paramai gauti paramos gavėjų bylos. Nustatyta, kad parama buvo suteikta laikantis Taisyklių reikalavimų.

6 lentelė. Valstybės pagalbos perkant naudotą įrangą linų sektoriuje 2007–2008 m. duomenys

Duomenys	2007 metai			2008 m.
	Bendrovė A	Bendrovė B	Ūkininkas C	Ūkininkas D
Deklaruoti pluoštinių linų plotai:				
Einamaisiais metais	13,65 ha	22,3 ha	20,36 ha	11,5 ha
Praėjusiais metais	23,83 ha	94,5 ha	21,96 ha	31,8 ha
Įsigyta linų technika	Raunamoji-vartytuvas (3vnt.) Linų šiaudelių	Ilgo pluošto VANHAUWAERT brukimo (pirminio)	Linų vartytuvas Savaeigė linų raunamoji (2 vnt.)	Linų vartytuvas Linų presas

¹⁴ Latvijos Respublikos ministrų kabineto 2005-09-13 taisyklės Nr. 712 „Tvarka, kuria vadovaujantis suteikiama valstybės parama kasmetinio minimaliai reikiamo biokuro kiekio gamybai ir nustatomos finansiškai remiamos kvotos biokuroi“, 17 p.

¹⁵ Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto parengtai programai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės Strateginio planavimo komiteto 2005-12-02 posėdyje (protokolas Nr. 19).

¹⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-12-22 įsakymas Nr.3D-498 „Dėl paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką taisyklių patvirtinimo“.

	rulonavimo presas (4 vnt.)	linų šiaudelių perdirbimo) linija	Linų sėjamoji	Linų raunamoji
Technikos pardavėjas	Bendrovė B	Bendrovė A	Ūkininkas D	Ūkininkas C
Kaina su PVM Lt	590 000	590 000	297 360	296 180
Kaina be PVM Lt	500 000	500 000	252 000	251 000
Išmokėta parama	200 000 Lt	0	100 800 Lt	100 400 Lt

Šaltinis – Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenys

Pastaba. Bendrovių pavadinimai, ūkininkų pavardės pakeisti.

Žemės ūkio bendrovei B dalis išlaidų, įsigyjant naudotą linų žaliavos perdirbimo techniką, nebuvo kompensuota, nes neatitiko Taisyklių reikalavimų, t.y. perkant linų žaliavos perdirbimo techniką, pareiškėjas einamaisiais metais pluoštinių linų turėjo auginti ne mažiau kaip 100 ha, perkant linų auginimo ir derliaus dorojimo techniką – 10 ha. Pažymėtina, kad nors visi paramos gavėjai tais metais, kai kreipėsi dėl paramos, pluoštinius linus augino ne mažesniame nei taisyklėse reikalaujama plote, tačiau auginamų pluoštinių linų plotai, palyginti su praėjusiais metais, sumažėjo.

Išnagrinėjus 2007–2008 m. pateiktas paraiškas dėl valstybės pagalbos perkant naudotą įrangą linų sektoriuje, auditorių nuomone, galima teigti, kad pareiškėjai pasikeitė turima technika. Už šiuos sandorius valstybė sumokėjo paramą.

Pavyzdys

2008 m. paramos gavėjas įsigijo naudotą linų auginimo ir derliaus dorojimo techniką iš asmens, kuriam 2007 m. pardavė savo turėtą ir naudotą linų auginimo ir derliaus dorojimo techniką. Abu paramos gavėjai (ūkininkai) turėjo po 3 komercinius pasiūlymus dėl linų technikos įsigijimo, tačiau linų techniką įsigijo vienas iš kito ir 2007–2008 m. gavo kompensacijas. Reikia pažymėti, kad abu ūkininkai gyvena to paties rajono savivaldybėje ir dalį pluoštinių linų augino tuose pačiuose žemės sklypuose: 2007 m. žemės sklype Nr.109420-2133 vienas paramos gavėjas augino 8,35 ha pluoštinių linų, kitas – 2,6 ha; žemės sklype Nr.109417-0204 vienas paramos gavėjas augino 2,06 ha pluoštinių linų, kitas – 6 ha. Abu paramos gavėjai tuose pačiuose žemės sklypuose turėjo ir kitos dirbamos žemės plotus.

Išnagrinėjus 2007–2008 m. galiojusias Paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką taisykles, auditorių nuomone, kai kurios žemės ūkio ministro 2006-12-22 įsakymu Nr. 3D-498 patvirtintų taisyklių nuostatos neužtikrino efektyvaus paramos teikimo.

7 lentelė. Galiojančių aktų nuostatos ir įgyvendinimo rizika

Teisės aktų nuostatos

1. Parama skiriama investicijoms už iš ES pirktą panaudotą linų auginimo, derliaus dorojimo bei žaliavos perdirbimo techniką: linų auginimo ir derliaus dorojimo technika: linų sėjamosios, linų raunamosios (savaeigės), linų vartytuvai (savaeigiai), linų šiaudelių presai, linų karštuvai-apverstuvai.

Paramos gavėjai, apmokėję už techniką, Agentūros Kontrolės departamento teritoriniam skyriui pateikia ir technikos registracijos dokumentą (jeigu technika registruojama) arba savivaldybės specialisto, atsakingo už žemės ūkio technikos priežiūrą, pažymą apie įsigytos technikos technines ir technologines charakteristikas...

(Technikos įsigijimo metu galiojo 2006-10-02 žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-384 patvirtintos Traktorių, savaeigių ir žemės ūkio

Rizika

Visa nurodyta žemės ūkio technika yra savaeigės žemės ūkio mašinos, tačiau ji neregistruojama.

Parama neregistruojamai technikai įsigyti yra rizikinga dėl galimo piktnaudžiavimo. Kadangi tikrinamas tik vienkartinis fizinis turto buvimas tam tikroje vietoje, įmanoma pardavimo sandoriu įteisinti ir ne pardavėjui nuosavybės teise

mašinių ir jų priekabų registravimo taisyklės, kurių 1 punktą nustatė, kad registruojamos savaeigės žemės ūkio mašinos (2.2 punktą - savaeigiai javų, cukrinių runkelių, linų, uogų ir kiti savaeigiai kombainai, taip pat šienapjovės, smulkintuvai ir augalų purkštuvai), kurių variklio galia viršija 8 kW.

2. Taisyklių 13.5 punkto reikalavimas pateikti „savivaldybės administracijos pažymą, kad planuojama įsigyti panaudota technika yra 25 proc. galingesnė arba našesnė už nuosavybės teisę priklausančią ne senesnę kaip 5 metų tos pačios rūšies techniką. Jei pareiškėjas minėtos technikos neturi arba turi senesnę kaip 5 metų, pažymoje turi būti nurodoma ši informacija“.

3. Taisyklių 12.16 punktą numato, kad pareiškėjas pripažįstamas tinkamu paramai gauti, jeigu išpareigoja trejus metus nuo paramos gavimo neparduoti ar kitaip neperleisti įsigytos linų sektoriaus technikos, kurios įsigijimo išlaidoms padengti buvo suteikta parama.

priklausančio turto pardavimą.

Nėra aišku, kaip ir kokią pažymą gali pateikti savivaldybė, jei savaeigė žemės ūkio technika neregistruojama.

Tokia nuostata leidžia įsigytą techniką iškart išnuomoti ar duoti naudoti pagal panaudą (perleidžiamos valdymo ir naudojimo teisės, o ne pats daiktas).

Šaltinis - Paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro 2006-12-22 įsakymu Nr. 3D-498 (2007-12-29 įsakymo Nr. 3D-594 redakcija)

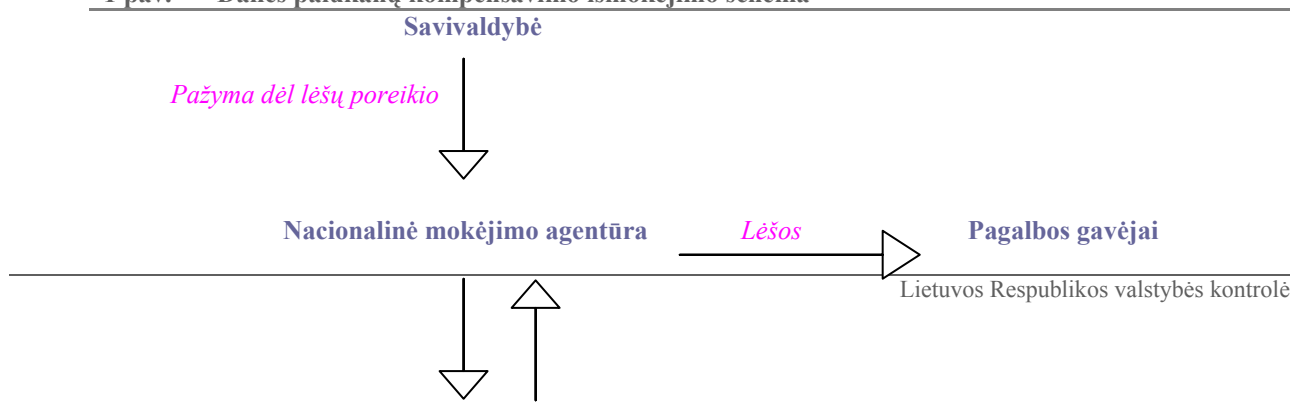
Išanalizavus NMA pateiktus dokumentus dėl paramos perkant naudotą įrangą linų sektoriuje 2007–2008 m. skyrimo, galiojusias Paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką taisyklės, auditorių nuomone, neužtikrinamas efektyvus paramos panaudojimas. Galimi piktnaudžiavimo atvejai.

Dalies palūkanų ir draudimo įmokų kompensavimas

Nacionalinė mokėjimo agentūra administruoja tris palūkanų kompensavimo valstybės pagalbos priemones: 1) Dalies palūkanų už trumpalaikiam turtui įsigyti suteiktus kreditus, paimtus nuo 2007 m. gegužės 1 d., kompensavimas; 2) Dalies palūkanų už investicinius kreditus, paimtus nuo 2007 m. gegužės 1 d. ir suteiktus be UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantijos, kompensavimas; 3) Paskolos žemės ūkio paskirties žemei įsigyti dalies palūkanų kompensavimas.

Dalies palūkanų kompensavimas. Pagalba skirta kaimo vietovėje veikiančioms subjektams, užsiimančioms žemės ūkio produktų pirmine gamyba. Norėdami gauti paramą, paramos gavėjai kreipiasi į savivaldybę. Savivaldybė pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro duomenis patikrina, ar pagalbos gavėjai yra įregistravę jiems priklausančią žemės ūkio valdą, įvertina pagalbos gavėjo tinkamumą dalies palūkanų kompensacijai gauti. Savivaldybė priima sprendimą dėl pagalbos skyrimo ar neskyrimo ir informuoja pagalbos gavėją. Jis turi pateikti kredito įstaigos pažymą apie sumokėtas palūkanas. Savivaldybė, apskaičiavusi kompensacijos dydį, teikia pažymą NMA apie lėšų poreikį. Nacionalinė mokėjimo agentūra perveda lėšas pagalbos gavėjams.

1 pav. Dalies palūkanų kompensavimo išmokėjimo schema

---

*Paraiška dėl lėšų poreikio**Lėšos palūkanoms kompensuoti***Žemės ūkio ministerija**

Šaltinis – Dalies palūkanų kompensavimo taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro įsakymais: 2007-04-20 Nr. 3D-179, 2007-04-12 Nr. 3D-159

Daliai palūkanų kompensuoti 2008 m. NMA išmokėjo 5 384 tūkst. Lt paramos.

Draudimo įmokų dalinis kompensavimas. Dalis draudimo įmokų kompensuojama žemės ūkio veiklos subjektams, kurie užsiima pirmine žemės ūkio produkcijos gamyba, yra laikomi maža ar vidutine įmone ir yra apdraudę jiems priklausančius augalų pasėlius, gyvūnus, žemės ūkio techniką ir gamybinius pastatus tik nuo stichinių nelaimių, nepalankių gamtinių sąlygų ir gyvūnų ar augalų ligų. Pagalbos gavėjams kompensuojama 50 proc. draudimo įmokų sumos. Apdraudus augalų pasėlius, draudimo įmokos kompensuojamos tuo atveju, jei visi augalų ir pasėlių plotai apdrausti nuo šių draudiminių įvykių: stichinės sausros aktyvios augalų vegetacijos laikotarpiu, iššalimo (žieminiams pasėliams), krušos ir liūčių. Žemės ūkio veiklos subjektai ne vėliau kaip per mėnesį nuo draudimo liudijimo galiojimo pabaigos pateikia savivaldybei prašymą grąžinti dalį draudimo įmokų ir šiuos dokumentus: draudimo liudijimą, žemės ūkio įregistravimo pažymėjimą, nuosavybės teisę į turtą patvirtinančius dokumentus, draudimo įmokų apmokėjimą patvirtinančius dokumentus, buhalterinės apskaitos tvarkymą patvirtinančius dokumentus.

Pagal paramos teikimo taisyklės savivaldybė arba draudimo įmonė įvertina pagalbos gavėjų tinkamumą kompensacijai gauti ir pateikia pažymą dėl lėšų poreikio Nacionalinei mokėjimo agentūrai. Vadovaudamasi šia pažyma, Nacionalinė mokėjimo agentūra perveda savivaldybei arba draudimo įmonei lėšas dalies draudimo įmokų kompensavimui.

---

2 pav. Draudimo įmokų dalinio kompensavimo schema

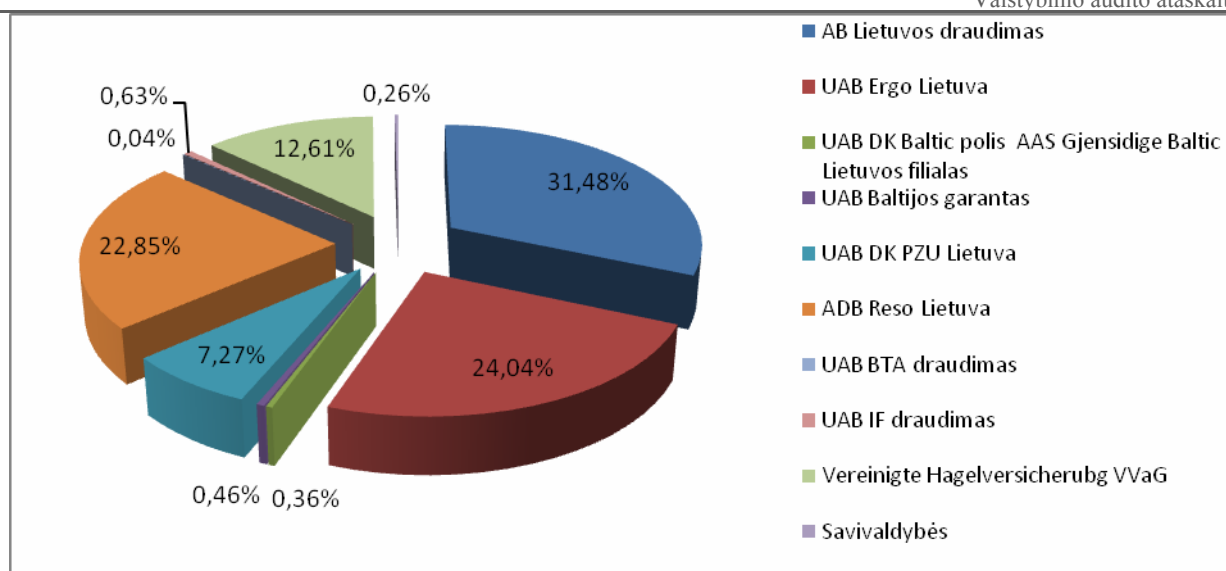

Šaltinis – Draudimo įmokų dalinio kompensavimo taisyklės, patvirtintos žemės ūkio ministro 2004-03-04 įsakymu Nr. 3D-92

Dalies draudimo įmokų kompensavimas, lyginant su dalies palūkanų kompensavimu, skiriasi: a) paramos schemoje dalyvauja draudimo įmonė, b) tuo atveju, kai paramos schemoje dalyvauja draudimo įmonė, kompensuojant draudimo įmokas paramos lėšos nepervedamos tiesiogiai paramos gavėjui. Pagal Draudimo įmokų dalinio kompensavimo taisyklės savivaldybė ir (ar) draudimo įmonė įvertina pagalbos gavėjų tinkamumą kompensacijai gauti, apskaičiuoja kompensacijos dydį ir, ketvirčiui pasibaigus, iki kito ketvirčio pirmo mėnesio pabaigos su lydraščiu pateikia pažymą NMA, kartu pateikiamas sąrašas (priedas prie pažymos), kuriame nurodomi pagalbos gavėjo duomenys, apdraustas turtas, draudimo liudijimo numeris, mokėtina suma. Nacionalinė mokėjimo agentūra nemato pirminių dokumentų (draudimo liudijimo ir kitų pareiškėjo pateiktų dokumentų) ir išmokėdama paramą vadovaujasi tik pažymose pateikta informacija. Prireikus, Nacionalinė mokėjimo agentūra gali inicijuoti atliktų darbų kontrolinę patikrą. Atliekant detalųjį tikrinimą, Nacionalinė mokėjimo agentūra iš pateiktų pažymų atrenka 1 proc. draudimo liudijimų, paprašo iš savivaldybės ar draudimo įmonės papildomų dokumentų (draudimo liudijimų, draudimo įmokų sumokėjimo dokumentų) ir patikrina, ar draudimo objektas ir draudžiamasis įvykis atitinka Taisyklėse nurodytas pagalbos gavimo sąlygas ir ar kompensuojama draudimo įmoka apskaičiuota teisingai.

Draudimo įmokų kompensavimui 2008 m. NMA išmokėjo 19524 tūkst. Lt, iš jų 19474 tūkst. Lt (arba 99,74 proc. paramos lėšų) pervesta draudimo bendrovėms, 50 tūkst. Lt (arba 0,26 proc.) – savivaldybėms.

3 pav. Paramos draudimo įmokų kompensavimui paskirstymas 2008 m.

Šaltinis – Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenys

Draudimo įmonės draudžia žemės ūkio techniką, gamybinius pastatus ir gyvūnus. Lietuvoje augalų pasėlius šiuo metu draudžia vienintelė draudimo įmonė Vereinigte Hagelversicherubg VVaG.

Atsitiktinės atrankos būdu Nacionalinėje mokėjimo agentūroje atsirinkome draudimo bendrovių pateiktus dokumentus patikrai. Išnagrinėjus minėtus dokumentus, nustatyta, kad draudimo įmonių Nacionalinei mokėjimo agentūrai pateikiami dokumentai (pažymos apie lėšų poreikį) neleidžia įvertinti paramos skyrimo teisėtumo ir įsitikinti lėšų apskaičiavimo teisingumu. Dažnai draudžiamo turto duomenys nesutampa su registru duomenimis.

Pavyzdžiai

1) Taisyklėse numatyta, kad paramos gavėjai gali drausti nuosavybės teise jiems priklausančius augalų pasėlius, gyvūnus, žemės ūkio techniką ir gamybinius pastatus nuo nepalankių gamtinių sąlygų: šalnos, krušos, ledo, lietaus, sausros, taip pat nuo stichinių nelaimių, gyvūnų ir augalų ligų. Nustatyta atveju, kad draudimo bendrovių draudžiamas nekilnojamas turtas yra teisiškai neįregistruotas, atlikti tik kadastriniai matavimai; 2) Draudimo įmonės sudaro sutartis su žemės ūkio subjektais, jiems nepateikus visų reikiamų dokumentų, t.y. nuosavybės teisių į turtą patvirtinančių dokumentų; 3) Nustatyta atveju, kai draudimo liudijime įrašytas (draudžiamas) daug didesnis gyvūnų skaičius, negu deklaruota ūkinių gyvūnų registravimo ir indentifikavimo informacinėje sistemoje; 4) Nustatyta atveju, kai už lizingo būdu įsigytą žemės ūkio techniką prašoma grąžinti išmoka, nors įsigyta technika lieka lizingo įmonės nuosavybe, kol už ją nebus visiškai atsiskaityta; 5) Draudimo įmonės, pateikdamos pažymas Nacionalinei mokėjimo agentūrai, nesilaiko terminų, numatytų Taisyklėse, kuriose nėra jokių išlygų, kad pažymos galėtų būti pateiktos kitais terminais. Pateikiamos pažymos, į kurias įtrauktos anksčiau sumokėtos draudimo įmokos. Pvz. draudimo įmoka sumokėta 2008 m. sausio mėnesį, o pažyma pateikta 2008 m. liepos mėnesį; 6) Patikros metu NMA nepateikti mokėjimo dokumentai, patvirtinantys draudimo įmokų apmokėjimą.

Pagal paramos teikimo taisyklės sprendimą dėl paramos skyrimo draudimo įmokų kompensavimui priima draudimo įmonė, kuri tiesiogiai gauna paramos lėšas, todėl atsiranda didelė kontrolės rizika. Taisyklėse numatytos Nacionalinės mokėjimo agentūros patikros apimtys, auditorių nuomone, neužtikrina pakankamos sprendimų kontrolės.

Pagal Nacionalinei mokėjimo agentūrai pateiktas savivaldybių ir draudimo bendrovių pažymas lėšų poreikis draudimo įmokų kompensavimui 2007–2008 m. labai padidėjo.

8 lentelė. Paramos draudimo įmokoms kompensuoti 2006–2008 m. duomenys

Laikotarpis	2006 m.		2007 m.		2008 m.	
	Sąlyginis paramos gavėjų skaičius*	Paramos lėšos tūkst. Lt	Sąlyginis paramos gavėjų skaičius*	tūkst.Lt	Sąlyginis paramos gavėjų skaičius*	tūkst.Lt
Praėjusių metų IV ketv.	3083	1881	6840	4575	2814	4370
I ketv.	4052	1832	5295	4514	3865	6612
II ketv.	4153	2480	4660	5124	3188	6543
III ketv.	1108	1066	2525	2284	5040	12308
Iš viso:	12396	7259	19320	16497	14907	29833

Šaltinis – Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenys

*Sąlyginis paramos gavėjų skaičius – Nacionalinė mokėjimo agentūrai prie pažymos apie lėšų poreikį draudimo įmokos kompensacijai apmokėti, pateiktame priede nurodytas pagalbos gavėjų sąrašo eilučių skaičius. Tai nėra paramos gavėjų skaičius, nes vienas asmuo gali turėti kelis draudimo liudijimus, pagal vieną draudimo liudijimą per ketvirtį gali būti atlikti keli mokėjimai (draudimo įmoka sumokėta dalimis).

2008 m. labai išaugus lėšų poreikiui, Nacionalinė mokėjimo agentūra tikrino draudimo kompanijų pateiktas pažymas.

NMA Nacionalinės paramos skyriaus 2009-03-06 pateikta informacija

Patikrai atrinktos draudimo įmonių ir savivaldybių 2008 m. gegužės ir birželio mėn. pateiktos 33 pažymos daliai draudimo įmokų kompensuoti, iš kurių 18 neatitiko Taisyklių keliamų reikalavimų. 2008 m. III ketvirtį NMA tikrinti atrinko 49 žemės ūkio veiklos subjektus, apsidraudusius įvairiose draudimo bendrovėse. Iš UAB DK „PZU Lietuva“ buvo paprašyta ne 1 proc., bet 2008 m. III ketvirčio pažymoje įrašytų visų paramos gavėjų dokumentų kopijos. Kompensacijos išmokėtos toms draudimo įmonėms, kurios atsiuntė paaiškinamuosius raštus, kad laikėsi visų Taisyklių reikalavimų, ir kurių pažymos atitiko šiuos reikalavimus. 2008 m. III ketvirčio pažyma neapmokėta draudimo bendrovėms AB „Lietuvos draudimas“ ir UAB DK „PZU Lietuva“. Tikrinimas nebaigtas. NMA šiuo metu tikrina UAB DK „PZU Lietuva“ pateiktas 581 paramos gavėjo dokumentų kopijas.

Nacionalinės mokėjimo agentūros atliekamas tikrinimas nebaigtas. Atsižvelgdama į didelį kiekį neatitikimų, tikrinant pateiktus draudimo įmonių dokumentus, Nacionalinė mokėjimo agentūra apie tai informavo Žemės ūkio ministeriją. Žemės ūkio ministro 2009-01-22 įsakymu Nr. 3D-30 nuo 2009m. sausio 30 d. draudimo įmokų kompensavimas sustabdytas.

Savivaldybių žemės ūkio skyriai, gavę pareiškėjo paramai gauti dokumentus, duomenis sutikrina su VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru (kuris tvarko informacinės sistemos registrus: Ūkininkų ūkių registrą, Traktorių registrą, Ūkinių gyvūnų registrą, Valdų registrą) ir Suteiktos valstybės pagalbos registru. Remiantis registrų duomenimis ir turint išsamią ir tikslią informaciją, savivaldybės gana gerai organizuoja pareiškėjų duomenų vertinimą ir priima sprendimus dėl draudimo įmokų kompensavimo. Draudimo įmonės nėra sudariusios sutarčių su

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru dėl duomenų sutikrinimo. Auditorių nuomone, reikia tobulinti paramos „Dalies draudimo įmokų kompensavimas“ teikimą: a) draudžiamas turtas turi būti įregistruotas valstybiniuose registruose, b) pareiškėjui pirmą kartą prašant paramos, dokumentai turi būti pateikiami savivaldybei, kuri priima sprendimą dėl paramos suteikimo; c) laikinai atsisakyti draudimo įmokų kompensavimo pagal draudimo įmonių paraiškas. Siekiant nedidinti finansinės naštos žemės ūkio subjektams, dalies draudimo įmokų kompensavimui skirtos paramos lėšos pareiškėjo prašymu arba pagal draudimo liudijime numatytas sąlygas gali būti pervedamos draudimo įmonei.

1. Nagrinėtų valstybės pagalbos priemonių administravimas įvertintas gerai, tačiau kai kurių priemonių administravimas negali užtikrinti efektyvios kontrolės.

2. Sudėtinga valstybės pagalbos biodyzelino ir bioetanolio gamybai plėtoti paramos gavėjų įsipareigojimų už suteiktą paramą kontrolė negali užtikrinti efektyvaus paramos panaudojimo:

- paramos gavėjams kompensuojant dalį žaliavos įsigijimo kainos, yra rizika, kad iš įsigytos žaliavos pagamintas rapsų aliejus gali būti nepateiktas Lietuvos rapsų metilo esterio gamintojams;
- reikia tikrinti, kokį kiekį rapsų aliejaus paramos gavėjas pateikė Lietuvos metilo esterio gamintojams, kiek pagamino biodegalų, kurių gamybai buvo kompensuota dalis žaliavos įsigijimo kainos, ar gaminant rapsų aliejų, biodyzeliną ir bioetanolį buvo pasiektos Taisyklėse patvirtintos minimalios išėigos.
- Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisyklės nenumato suteiktos paramos gražinimo tvarkos ar kitų sankcijų, jeigu paramos gavėjas nesilaikė savo įsipareigojimų.

3. Paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką teikimas neužtikrina paramos efektyvumo:

- parama neregistruojamai technikai įsigyti yra rizikinga dėl galimo piktnaudžiavimo, kadangi tikrinamas tik vienkartinis fizinis turto buvimas tam tikroje vietoje, įmanoma pardavimo sandoriu įteisinti ir ne pardavėjui nuosavybės teise priklausančio turto pardavimą;
- paramos gavėjo įsipareigojimas gavus paramą trejus metus neparduoti ar kitaip neperleisti įsigytos technikos, leidžia įsigytą techniką iškart išnuomoti ar duoti naudoti pagal panaudą (perleidžiamos valdymo ir naudojimo teisės, o ne pats daiktas).

- 2007-2008 m. pateiktų paraiškų dėl valstybės pagalbos perkant naudotą įrangą linų sektoriuje duomenys leidžia daryti išvadą, kad paramų gavėjai sudaro mainų sandorius, už kurių vykdymą valstybė turi sumokėti paramą.

4. Administruojant dalinį draudimo įmokų kompensavimą, NMA vadovaudamasi draudimo įmonių pateiktais duomenimis, negali užtikrinti paramos skyrimo teisėtumo, draudžiamo turto duomenų teisingumo, paramos lėšų apskaičiavimo kontrolės.

5. Draudimo įmonės, kurioms pervedama 99,74 proc. paramos kompensuojant dalį draudimo įmokų, neužtikrina Taisyklėse keliamų reikalavimų vykdymo.

Auditorių nuomone, būtina tobulinti valstybės paramos administravimą, keičiant paramos teikimo taisykles šioms valstybės pagalbos priemonėms: Valstybės pagalba biodyzelino ir bioetanolio gamybos plėtojimui, Parama daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką, Dalies draudimo įmokų kompensavimas.

3. Rezultatų vertinimas (stebėseną)

Vertinant, ar Žemės ūkio ministerija vertina valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo rezultatus, nustatyta, kad specialus valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo vertinimas nėra atliekamas. Kasmet valstybės pagalbą administruojančios institucijos teikia duomenis apie išmokėtą paramą, paramos gavėjų skaičių. Lėšų panaudojimas vertinamas rezultatyvumo požiūriu. Vertinant valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimą, nagrinėjamos lėšų padidėjimo ar sumažėjimo, palyginti su planuotomis panaudoti lėšomis, ir pagalbos gavėjų skaičiaus padidėjimo ar sumažėjimo, palyginti su planuotais rodikliais, priežastys.

Kiekviena valstybės pagalbos priemonė (parama) turi savo tikslus. Pavyzdžiui: sudaryti palankesnes sąlygas pasinaudoti kreditais, įsigyti žemės ūkio paskirties žemės ir technikos, skatinti savanorišką žemės ūkio subjektų draudimą, motyvuoti gyvulių veisėjus gerinti genetinį potencialą. Pagal paramą administruojančių institucijų ataskaitas įvertinti, ar tikslai pasiekti, gali tik kai kurių valstybės pagalbos priemonių vadovai (pavyzdžiui: parama ūkiams modernizuoti, pagalba kokybiškų žemės ūkio produktų gamybai skatinti, parama gyvulių veislininkystei).

Pagal audito metu nagrinėtas ir vertintas valstybės pagalbos schemas NMA iš Specialiosios kaimo rėmimo programos lėšų 2008 m. išmokėjo 42 072,4 tūkst. Lt paramos.

9 lentelė. Iš Specialiosios kaimo rėmimo programos lėšų NMA 2008 m. išmokėta parama

Valstybės pagalba	Išmokėta tūkst. Lt	Pareiškėjų skaičius
valstybės pagalba gyvulininkystės sektoriui (šalutiniams gyvūniniams produktams tvarkyti)	7621	34
parama ūkiams modernizuoti	6428	485
pagalba perkant naudotą įrangą linų sektoriuje	100,4	1
dėl fitosanitarijos priemonių taikymo patirtų nuostolių kompensavimas	1799	40
pagalba kokybiškų žemės ūkio produktų gamybai skatinti	1211	9
parama kreditų palūkanoms kompensuoti	5384	4163
pagalba skirta kompensuoti draudimo įmokas	19 529	10 830
Iš viso	42 072,4	15 562

Šaltinis – Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenys

Parama teikiama įvairiomis formomis: tiesioginių ir netiesioginių subsidijų, investicinės pagalbos, dalies išlaidų kompensavimo. Daugeliu atvejų valstybės pagalba žemės ūkiui skiriama žemės ūkio produktų gamintojams – mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms (ūkininkams ir gamintojų grupėms).

Audito metu negalėjome įvertinti, kokia ūkininkų dalis 2008 m. pasinaudojo valstybės parama. Pateikti NMA duomenys apie priimtų paraiškų skaičių daugeliu atvejų atitinka paramos

gavėjų skaičių (nes paraišką pateikia paramos gavėjas). Kiekvienas žemės ūkio subjektas gali gauti paramą pagal kelias valstybės pagalbos priemones. Nacionalinės mokėjimo agentūros informacinėje sistemoje nekaupiami informacija apie žemės ūkio subjektui išmokėtą visą paramą. Informacija apie konkretaus ūkio subjekto gautą paramą nekaupiami ir Suteiktos valstybės pagalbos registre (išskyrus *de minimis* pagalbą).

Žemės ūkio paskolų garantijų fondas administruoja valstybės paramą kreditų su garantija gavėjams: parama kreditų palūkanoms kompensuoti investiciniams projektams, parama įsigyjant žemę (privaciai žemės ūkio paskirties žemę), dalies garantinio užmokesčio kompensavimas, dalies draudimo įmokų (turto įkeitimo) kompensavimas. Žemės ūkio paskolų garantijų fondas iš Specialiosios kaimo rėmimo programos lėšų 2008 m. išmokėjo 11 149,5 tūkst. Lt paramos.

10 lentelė. Iš Specialiosios kaimo rėmimo programos lėšų ŽŪPGF 2008 m. išmokėta parama

Valstybės pagalba	Išmokėta tūkst. Lt	Paramos gavėjų skaičius
Parama įsigyjant žemę (privati žemės ūkio paskirties) su garantija	310,1	55
Parama kreditų palūkanoms kompensuoti (investiciniams projektams) su garantija	7723,8	1092
Dalies garantinio užmokesčio kompensavimas kreditų su garantija gavėjams	3076,7	227
Dalies draudimo įmokų kompensavimas (turto įkaitimo) su garantija gavėjams	38,9	9
Iš viso	11 149,5	1383

Šaltinis – Žemės ūkio paskolų garantijų fondo duomenys.

Žemės ūkio paskolų garantijų fonde įdiegta „Siebel eBusiness“ informacinė sistema. Visą informaciją galima nagrinėti įvairiais aspektais.

Audito metu negavome įrodymų, kad Žemės ūkio ministerija 2007–2008 m. vertino valstybės pagalbos priemonių administravimo kokybę, t.y. nebuvo atlikti valstybės pagalbos priemonių administravimo vertinimo auditai ar tikrinimai Nacionalinėje mokėjimo agentūroje, Žemės ūkio paskolų garantijų fonde ar kitose nacionalines valstybės pagalbos priemones administruojančiose institucijose. Auditorių nuomone, administravimo kokybės vertinimai padėtų įvertinti valstybės pagalbos įgyvendinimo kokybę, sudarytų galimybę laiku imtis priemonių, kad paramos administravimo kontrolė būtų efektyvesnė, kad būtų užkirstas kelias piktnaudžiavimui.

Žemės ūkio ministerija specialaus valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo vertinimo neatlieka. Lėšų panaudojimas vertinamas rezultatyvumo požiūriu.

Suteiktos valstybės pagalbos registre ir Nacionalinėje mokėjimo agentūroje nekaupiami informacija apie ūkio subjekto gautą paramą, todėl nėra galimybių įvertinti, kokia ūkininkų dalis 2008 m. pasinaudojo valstybės parama.

Valstybės pagalbos administravimo kokybė 2007–2008 m. nebuvo vertinama.

Auditorių nuomone, siekiant nustatyti valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo būtinumą ir valstybės pagalbos efektyvumą, reikia tobulinti valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo rezultatų vertinimą (stebėseną). Vertinimo rezultatų analizė padėtų priimti sprendimus planuojant lėšas valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti, keičiant ir tobulinant paramos teikimo taisykles.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

Dėl valstybės pagalbos planavimo

1. Žemės ūkio ministerija lėšas valstybės pagalbai planuoja gana atsakingai. Valstybės pagalbos priemonėms skiriamas finansavimas daugeliu atvejų atitinka notifikavimo dokumentuose nurodytą planuojamą biudžetą ir suteikia galimybę pasiekti numatytus tikslus. (1 dalis, 12 psl.)
2. Neskiriant lėšų poreikį atitinkančio finansavimo valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti, Žemės ūkio ministerija taiko priemones, kurios didina finansinę naštą paramos gavėjams, vykdančioms Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytas priemones. Atsiranda rizika, kad nebus įgyvendinti visi planuoti darbai, nebus pasiekti numatyti paramos tikslai. (1 dalis, 12 psl.)

Dėl valstybės paramos administravimo

3. Kai kurių valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimas pagal paramos teikimo taisyklės neužtikrina efektyvaus administravimo ir kontrolės:
  - 3.1. sudėtinga paramos gavėjų išsipareigojimų už gautą valstybės paramą biodyzelino ir bioetanolio gamybai plėtoti įvykdymo kontrolė, nenumatytos sankcijos už išsipareigojimų nevykdymą; (2 dalis, 24 psl.)
  - 3.2. teikiant paramą padengti dalį išlaidų už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką, galimi piktnaudžiavimo atvejai, nes perkama linų technika neregistruojama; (2 dalis, 25 psl.)
  - 3.3. kompensuojant dalį draudimo įmokių, sprendimą dėl paramos skyrimo priima draudimo įmonė, kuri tiesiogiai gauna paramos lėšas. Nacionalinė mokėjimo agentūra, išmokėdama paramą pagal draudimo įmonių pateiktas pažymas dėl lėšų poreikio, negali užtikrinti draudžiamo turto duomenų teisingumo, kompensacijos skyrimo teisėtumo ir lėšų apskaičiavimo teisingumo. (2 dalis, 25 psl.)

Dėl rezultatų vertinimo (stebėsenos)

4. Žemės ūkio ministerija specialaus valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo vertinimo neatlieka. Rezultatyvumo požiūriu vertinamas paramos lėšų panaudojimas. Valstybės pagalbos administravimas 2007–2008 m. nebuvo vertinamas. (3 dalis, 27 psl.)
5. Informacija apie ūkio subjekto gautą paramą nekaupiama. (3 dalis, 27 psl.)

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

Siekiant efektyvesnio valstybės pagalbos planavimo:

1. Valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti iš valstybės biudžeto neskiriant finansavimo, atitinkančio lėšų poreikį, gautus asignavimus skirstyti atsižvelgiant į būtinumą ir valstybės pagalbos efektyvumą. (2 išvada)
2. Siekiant įgyvendinti valstybės pagalbos tikslus, nedidinti finansinės naštos žemės ūkio subjektams, kurie vykdo teisės aktuose nustatytas prievolės. (2 išvada)

Siekiant efektyvesnio valstybės pagalbos administravimo ir kontrolės:

3. Keisti Biodegalų gamybos plėtros finansavimo taisyklės, numatant paramos teikimą už pagamintą biodegalų kiekį. (3.1 išvada)
4. Keisti Paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką teikimo taisyklės, numatant, kad parduodama linų technika būtų registruota. (3.2 išvada)
5. Tobulinti Dalies draudimo įmokų kompensavimo taisyklės, numatant galimybę paramos lėšas pervesti draudimo įmonei¹⁷.

Siekiant nustatyti valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo būtinumą ir valstybės pagalbos efektyvumą:

6. Tobulinti valstybės pagalbos įgyvendinimo vertinimą (stebėseną). (4 išvada)

1-ojo audito departamento direktorė

Vita Jurkevičienė

1-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Virginija Paunksnienė

Valstybinio audito ataskaita pateikta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, ataskaitos kopija (po vieną egzempliorių) – Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos, Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

¹⁷ Po valstybinio audito ataskaitos projekto pateikimo Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009-04-10 įsakymu Nr. 3D-236 patvirtintos naujos Dalies draudimo įmokų kompensavimo taisyklės, tačiau neatsižvelgta į ataskaitos 24 psl. pateiktą siūlymą, kad siekiant nedidinti finansinės naštos žemės ūkio subjektams, paramos lėšos pareiškėjo prašymu arba pagal draudimo liudijime numatytas sąlygas gali būti pervedamos draudimo įmonei.

PRIEDAI

Valstybinio audito „Paramos žemės
ūkiui organizavimas“
1 priedas

Valstybės pagalbos priemonių vertinimo metodika

Vertindami valstybės pagalbos priemonių organizavimą, vertinome kiekvienos audito metu nagrinėtos priemonės įgyvendinimo organizavimą atskiruose etapuose (planavimas, administravimas, stebėseną). Kiekvieno etapo vertinimas atliktas atsakant į 3-4 klausimus „taip“ arba „ne“.

I. Planavimas

Ar valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti sudarytos programos (strategija);

Ar planuojant valstybės pagalbos priemones atliekama ekonominio pagrįstumo analizė;

Ar planuojant valstybės pagalbos priemones skaičiuojamas lėšų poreikis tikslams pasiekti;

Ar valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti skiriamas reikiamas finansavimas.

II. Įgyvendinimas (administravimas)

Ar valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyta atskirų administravimo etapų kontrolės procedūros;

Ar valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyta atsakomybė;

Ar valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimą vykdančių įstaigų vidaus dokumentuose numatyta atsakomybė;

Ar visuose valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo etapuose vykdoma administravimo procedūrų kontrolė.

III. Stebėseną (rezultatų vertinimas)

Ar atliekamas valstybės pagalbos priemonių įgyvendinimo rezultatų vertinimas;

Ar vertinamas lėšų panaudojimas;

Ar vertinama administravimo kokybė.

Atsakius į klausimus, kiekvienas valstybės pagalbos priemonės organizavimo etapas buvo įvertintas pagal penkių balų vertinimo sistemą:

a) jei į visus audito klausimus atsakyta teigiamai – 5 balai (labai gerai);

- b) jei teigiamai atsakyta į 2/3 klausimų – 4 balai (gerai);
 c) jei teigiamai atsakyta į 1/3 klausimų – 3 balai (patenkinamai);
 d) jei į visus audito klausimus atsakyta neigiamai – 1–2 balai (nepatenkinamai).

Nacionalinių valstybės pagalbos priemonių organizavimo vertinimo rezultatai pateikti lentelėje.

Valstybės pagalbos priemonių vertinimas			
Priemonė	Planavimas	Igyvendinimas	Rezultatų vertinimas
Parama gyvulių veislininkystei	4	5	5
Valstybės pagalba gyvulininkystės sektoriui (šalutiniams gyvūniniams produktams tvarkyti)	4	5	5
Paramos teikimas mėsos perdirbimo įmonėms už šalutinių gyvūninių produktų pašalinimą ir sunaikinimą	4	4	5
Parama ūkiams modernizuoti	4	5	5
Pagalba perkant naudotą įrangą linų sektoriuje	4	5	5
Pagalba bioetanolio gamybai plėtoti	4	5	5
Pagalba biodyzelino gamybai plėtoti	4	5	5
Dėl fitosanitarijos priemonių taikymo patirtų nuostolių kompensavimas	4	4	4
Pagalba kokybiškų žemės ūkio produktų gamybai skatinti	5	5	4
Parama įsigyjant žemę (privati žemės ūkio paskirties)	4	4	3
Parama kreditų palūkanoms kompensuoti (trumpalaikiam turtui įsigyti)	4	4	3
Parama kreditų palūkanoms kompensuoti (investiciniams projektams) be garantijos	4	4	3
Parama kreditų palūkanoms kompensuoti (investiciniams projektams) su garantija	4	5	3
Dalies garantinio užmokesčio kompensavimas kreditų su garantija gavėjams	4	5	3
Pagalba draudimo įmokoms kompensuoti	4	3	3
Dalies draudimo įmonių išlaidų, susidariusių išmokant draudimo išmokas už nuostolius, patirtus dėl stichinės sausras, kompensavimas	5	5	
Vidutinis balas	4,1	4,6	4,1
Įvertinimas	gerai	gerai	gerai

Valstybinio audito „Paramos žemės ūkiui organizavimas“
2 priedas

**Valstybinio audito ataskaitoje „Paramos žemės ūkiui organizavimas“ pateiktų
rekomendacijų įgyvendinimo planas**

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Valstybės pagalbos priemonėms įgyvendinti iš valstybės biudžeto neskiriant finansavimo, atitinkančio lėšų poreikį, gautus asignavimus skirstyti atsižvelgiant į būtinumą ir valstybės pagalbos efektyvumą.	Žemės ūkio ministerija	a) Rekomendacijos įgyvendinimas: - Bus įgyvendinta b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Valstybės biudžeto asignavimai pirmiausia skiriami jau prisiimtiems išpareigojimams apmokėti bei tęstinėms priemonėms finansuoti, pvz.: Parama kreditų palūkanoms kompensuoti; atsisakoma paramos teikimo iš valstybės biudžeto, kai yra galimybė finansuoti iš Europos Sąjungos lėšų (Parama ūkiams modernizuoti); tikslinamos priemonių įgyvendinimo taisyklių nuostatos nustatant prioritetus, mažinamas paramos intensyvumas, tikslinamos tinkamos finansuoti išlaidos ir pan.	Įgyvendinama nuolat
2.	Siekiant įgyvendinti valstybės pagalbos tikslus, nedidinti finansinės naštos žemės ūkio subjektams, kurie vykdo teisės aktuose nustatytas prievolės.	Žemės ūkio ministerija	a) Rekomendacijos įgyvendinimas: - Bus įgyvendinta b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Rekomendacijos įgyvendinimo priemonės bus svarstomos. Sprendimai bus priimti atsižvelgiant į skiriamo finansavimo galimybes.	2010 m. II ketv. (Jei bus priimtas sprendimas)
3.	Keisti Biodegalų gamybos plėtos finansavimo taisykles, numatant paramos už pagamintą biodegalų kiekį teikimą.	Žemės ūkio ministerija	a) Rekomendacijos įgyvendinimas: - Bus įgyvendinta b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Kartu su NMA bus svarstoma galimybė keisti patvirtintas Biodegalų gamybos plėtos finansavimo taisykles. Teisės aktų pakeitimai bus rengiami atsižvelgiant į priimtus sprendimus.	2010 m. II ketv. (Jei bus priimtas sprendimas)
4.	Keisti Paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką teikimo taisykles, numatant, kad parduodama linų technika būtų registruota/apskaityta.	Žemės ūkio ministerija	a) Rekomendacijos įgyvendinimas: - Bus įgyvendinta b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Papildyti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-12-22 įsakymą Nr. 3D-498 „Dėl paramos daliai išlaidų padengti už perkamą iš ES panaudotą linų sektoriaus techniką“ taisyklių patvirtinimo“, įrašant punktą „Paramos	2009 m. IV ketv.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			<p>gavėjas, nusipirkęs panaudotą linų sektoriaus techniką (savaeigę) privalo ją įregistruoti“.</p> <p>Registruotina linų ūkio technika privalo būti užregistruota Traktorių, savaeigių žemės ūkio mašinų bei jų priekabų registravimo taisyklių, patvirtintų žemės ūkio ministro 2006 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. 3D-384, nustatyta tvarka.</p> <p>Jeigu technika ar įranga neregistruotina – nuosavybę įrodo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pirkimo-pardavimo sutartis. 2. Turto perdavimo-priėmimo aktas. 3. Sąskaita-faktūra ir jos apmokėjimą įrodantys dokumentai. 4. Įrašai vidaus apskaitos dokumentuose. 	
5.	Tobulinti Dalies draudimo įmokų kompensavimo taisykles, numatant galimybę paramos lėšas pervesti draudimo įmonei.	Žemės ūkio ministerija	<p>a) Rekomendacijos įgyvendinimas: - Bus įgyvendinta</p> <p>b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Žemės ūkio ministerija, išnagrinėjusi siūlomos schemos administravimo mechanizmą, suderinusi jį su savivaldybėmis ir įvertinusi, ar savivaldybėms deleguotoms funkcijoms nereikės papildomo finansavimo, priims sprendimą dėl taisyklių keitimo tikslingumo.</p>	2009 12 31 (tuo atveju, jei bus rengiamas taisyklių projektas)
6.	Siekiant nustatyti valstybės pagalbos priemonių būtinumą ir valstybės pagalbos efektyvumą, tobulinti valstybės pagalbos įgyvendinimo vertinimą (stebėseną).	Žemės ūkio ministerija	<p>a) Rekomendacijos įgyvendinimas: - Bus įgyvendinta</p> <p>b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Bus papildytas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006-01-20 įsakymas Nr. 3D-23 „Dėl ministerijos vykdomų programų priemonėms įgyvendinti skirtų lėšų administravimo“, numatant, kad priemonių koordinatoriai iki kiekvienų metų vasario 1 d. parengia ir pateikia ministerijos Vidaus audito departamentui koordinuojamos valstybės pagalbos priemonės (priemonių) įgyvendinimo ataskaitą. Ataskaitoje bus pateikiamas priemonės įgyvendinimo vertinimas bei siūlymai, kokių pokyčių reikia, kad būtų užtikrintas priemonės vykdymo efektyvumas, rezultatyvumas ir naudingumas. Vidaus audito departamentas atliks ministerijos programų vykdymo vertinimą vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme ir kitų vidaus audito veiklą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.</p>	2009 m. IV ketv.
Rekomendacijų įgyvendinimo planą Žemės ūkio ministerija pateikė 2009-04-30 raštu Nr. 2D-2439 (7.3)				